

**VENTSPILS 4. VIDUSSKOLAS
EP VĒSTNIEKU SKOLAS KOMANDAS
RADOŠAIS DARBS “JAUNIEŠU IDEJAS EIROPAS POLITIKĀM”**

VIENOTAS EIROPAS SAVIENĪBAS ARMIJAS IZVEIDE

Radošā darba autores:

Helēna Dreimane

Kristiāna Lāce

Rūta Rēzija Rupeika

Nikolla Simakova

Elza Vicvagare

Koordinators:

Sandis Mārtiņš Caune

IEVADS

Jauniešiem ikdienā ir ļoti svarīgi būt sadzirdētiem, uzklausītiem un atbalstītiem. Ventspils 4. vidusskola ir vieta, kur jaunieši var vērsties, lai to sagaidītu. Ventspils 4. vidusskolā skolēniem netiek mācīta tikai mācību viela. Šajā skolā jaunieši tiek gatavoti dažādām dzīves situācijām, mācīti pieņemt sarežģītus lēmumus, pieturēties pie sava viedokļa un iedrošināti iesaistīties dažādās skolas un ārpuskolas aktivitātēs. Šajā skolā skolotāji vienmēr ir gatavi palīdzēt skolēniem, atbalstīt konkursos un olimpiādēs, un maksimāli iesaistīt jauniešus, lai vienmēr pieturētos pie skolas moto “Es piedalos!”. Atsaucīgi un atbalstoši skolotāji ir tieši tie, kas mūs iedrošinājuši kļūt par Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas komandu Ventspils 4. vidusskolā.

Eiropas Parlamenta Vēstnieku programma sniedz lieliskas iespējas jauniešiem paplašināt savas zināšanas par dažādām vērtībām un norisēm Eiropā. Tā palīdz izprast Eiropas Parlamentu, demokrātijas nozīmīgumu un tās saglabāšanas nepieciešamību. Šī programma nodrošina jauniešu interesi politiskās norisēs, palīdzot izprast esošo situāciju pasaulē un veicinot kritisko domāšanu jauniešos.

Mēs, Ventspils 4. vidusskolas Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas komanda, šo uzskatām par lielisku iespēju pašiem uzzināt nedaudz vairāk par Eiropu. Šo pāris mēnešu laikā esam aktualizējuši problēmas dažādās Eiropas vietās, rīkojot LUX filmu vakarus, kur skatāmie un analizējam filmas, kuru tapšanas procesā ir iesaistījušās Eiropas valstis. Eiropas Parlamenta Vēstnieku programma mums ir devusi iespēju mūsu vienaudžiem pastāstīt par Eiropas Savienības vēsturi, vērtībām, galvenajām institūcijām, kā arī jauniešu iespējām Eiropā. Pie mums ir viesojusies profesore Žaneta Ozoliņa, radot dziļāku izpratni jauniešos par drošības jautājumiem gan Eiropas Savienībā, gan NATO. Būdam Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas komanda, esam attīstījušas dažādas prasmes, veicinājušas lielāku jauniešu interesi par Eiropas Savienību un palīdzējušas saprast, cik nozīmīga ne tikai Eiropā, bet arī pasaulē ir demokrātija.

Pirms radošā uzdevuma tapšanas procesa sadalījām pienākumus, lai tā izveide būtu kvalitatīva, ātra un jēgpilna. Radošajā uzdevumā apskatīsim Eiropas Savienības prioritātes, dažādas problēmas Eiropas Savienībā un mūsu idejas galveno būtību, kā arī noskaidrosim idejas nepieciešamību un izvērtēsim tās stiprās un vājās puses.

1. EIROPAS SAVIENĪBAS PRIORITĀTES

Eiropas Savienības darbību nodrošināšanā iesaistītās institūcijas izvirzījušas dažādas prioritātes, kas nosaka gan mērķus plašākā izpratnē, proti, kā vadmotīvu uz kuru tiekties ES un dalībvalstīm, gan jautājumus, kas tiek noteikti kā prioritārie, veidojot ikdienas politiku un pieņemot lēmumus.

Eiropadome vienojusies par trim galvenajām prioritātēm: 1) brīva un demokrātiska Eiropa (iestāšanās par Eiropas vērtībām ES, ES vērtību īstenošana globālā līmenī); 2) spēcīga un droša Eiropa (kvalitatīva ārējā darbība, drošības un aizsardzības stiprināšana, spēcīnāt Savienību, visaptveroša pieeja migrācijai un robežu pārvaldībai); 3) plaukstoša un konkurētspējīga Eiropa (ES konkurētspējas stiprināšana, sekmīga zaļā un digitālā pakārtošanās, labvēlīga vide uzņēmējdarbībai un inovācijām, kopīgas izaugsmes sekmēšana).

Eiropas Komisija izvirzījusi septiņas prioritātes: 1) ilgtspējīga Eiropas labklājība un konkurētspēja (ekonomikas veicināšana, bezdarba samazināšana, uzņēmējdarbības atvieglošana); 2) droša un aizsargāta Eiropa (aizsardzības uzlabošana gan pret militāriem, gan kiberuzbrukumiem, taisnīgas migrācijas pārvaldīšana); 3) atbalsts sabiedrībai (sociālā taisnīguma veicināšana, solidaritātes palielināšana, dzīves kvalitātes uzlabošana); 4) pārtikas un ūdens nodrošinājums, daba (noturīgas lauksaimniecības atbalstīšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām un gatavība rīkoties, lai palīdzētu cietušajiem); 5) demokrātijas u.c. vērtību aizstāvēšana (tiesiskuma stiprināšana, pilsoniskās iesaistes atbalsts, sabiedrības noturības un sagatavotības palielināšana); 6) nostiprināt partnerības pasaulē (miera, sadarbības un ekonomikas stabilitātes veicināšana, ietekmes palielināšana pasaules mērogā); 7) mērķu sasniegšana, Savienības sagatavošana nākotnei (Eiropas Parlamenta un Komisijas sadarbības stiprināšana, ietekmīgāka ES budžeta izstrāde).

Pēdējā laikā Eiropas Savienība pievērsusi vislielāko uzmanību ES stratēģiskās autonomijas palielināšanai (reaģējot uz ASV tarifiem), sankcijām pret Krieviju un atbalsta Ukrainai turpināšanu, pamattiesību un Eiropas vērtību aizsargāšanai Slovērijas un Ungārijas kontekstā, koordinētas pieejas migrantu atgriešanai veidošanai.

Ņemot vērā ģeopolitiskos apstākļus un Latvijas intereses, izvēlējamies Eiropas Savienības prioritāti, kas saistīta ar drošību, jo arī Latvijai kā Eiropas Savienības ārējās austrumu robežas turētājai, ir būtiski stiprināt savas drošības spējas šajos nenoteiktības apstākļos. Tādēļ, ņemot vērā šos apstākļus, esam izvēlējušās koncentrēties uz prioritāti “Drošība un aizsardzība”.

2. DISKUSIJA PAR ES DROŠĪBU

Nav šaubu, ka iekšējā, ārējā drošība un aizsardzība šobrīd ir nozīmīgākā prioritāte gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā. Tā ir saistīta ar dažādiem draudiem, kas šobrīd ir aktuāli: 1) terorisms, galvenokārt, radikālo islāmistu kontekstā; 2) ekonomiskā nestabilitāte, kas saistīta gan ar kara izraisītajām izmaiņām, gan ASV prezidenta Donalda Trampa īstenoto politiku; 3) kiberuzbrukumi, kas ir daļa no Krievijas Federācijas īstenotā hibrīdkara pret Eiropas Savienību un rietumiem kopumā; 4) ārvalstu iejaukšanās, ko īsteno Krievijas specdienesti, vervējot sev labvēlīgus aktīvistus visā Eiropā, piemēram, iejaucoties Rumānijas prezidenta vēlēšanās, Moldovas referendumā par iestāšanos Eiropas Savienība un prezidenta vēlēšanās, arī Gruzijas vēlēšanās, kas bija izteikusi vēlmi pievienoties Eiropas Savienībai, bet nu šo procesu ir apstādinājusi.

Sarunājoties par šiem drošības izaicinājumiem, nonācām pie secinājuma, ka nav viena instrumenta, kā šo problēmu varētu risināt. Ir svarīgi īstenot vairākas savstarpēji saistītas un mijiedarbības ceļā stiprinošas aktivitātes: 1) robežu kontrolēšana, identifikācijas dokumentu uzraudzība (tas būtu radikāls solis, ņemot vērā ES noteikto Šengenas zonu, tomēr, ja rodas apstākļi, kuros izlūkošanas dienesti saprot, ka pastāv apdraudējums, no šādas absolūti brīvas pārvietošanās, iespējams ir jāatsakās uz laiku, līdz apdraudējums tiek novērsts); 2) palielināt finansējumu un kapacitāti IT un kibernetikas jomā (tas sniegtu lielākus resursus, lai Eiropas Savienībā varētu cīnīties pret Krievijas propagandu un kiberuzbrukumiem); 3) veicināt investīciju piesaisti un atbalstu inovācijām, lai stiprinātu Eiropas Savienības ekonomisko neatkarību; 4) izveidot vienotu Eiropas Savienības armiju, lai stiprinātu vienotu kolektīvo drošību Eiropas Savienības bloka dalībvalstīs.

Vienotas Eiropas Savienības armijas izveidi esam izvirzījušas kā savu piedāvājumu Eiropas Savienības drošības stiprināšanai. Sākotnēji esam paredzējušas, ka šajā armijā varēs iestāties gan sievietes, gan vīrieši plašā vecuma amplitūdā no visām ES valstīm. Tajā iestājoties, karavīra ģimene iegūst naudas pabalstu un apdrošināšanu, ar kuru palīdzību viņi iegūst medicīnisko palīdzību. Pabalsts un apdrošināšana viņiem sniegs motivāciju piedalīties militārajos manevros un apmācībās. Vienotai ES armijai būs vienots budžets, tas veicinās ekonomisko stabilitāti, infrastruktūras attīstību un solidaritāti. Papildus tam, galvenais armijas centrs atradīsies Eiropā, kas ir svarīgi, jo tas nodrošinās efektīvu koordināciju un ātru reaģēšanu. Tas ir būtiski, ņemot vērā ASV kā pasaules demokrātijas sarga lomas mazināšanos un vēlēšanos lielāku uzmanību pievērst iekšpolitiskajiem jautājumiem.

3. ES VIENOTĀS ARMIJAS IZVEIDE

Šī brīža pasaules ģeopolitiskajā situācijā, kurā pie Eiropas Savienības robežas jau trešo gadu norisinās karš un uz tādām valstīm kā ASV, kuras varēja uzskatīt par stabiliem sabiedrotajiem, vairs nevar tik viegli paļauties, Eiropas Savienība sāk apjaust to, ka drošība nav garantēta, tapēc arvien aktīvāk tiek strādāts pie aizsardzības jomas. Saskaņā ar 2025. gada martā publicētajiem Eiropas aptaujas datiem 66 % respondenti vēlas, lai ES uzņemtos lielāku lomu viņu aizsardzībā pret globālām krīzēm un drošības riskiem, kā arī 36% aptaujas dalībnieku drošību nosauca par savu galveno prioritāti. Tieši tapēc ideja par kopīgu Eiropas Savienības armiju gūst arvien plašāku popularitāti un arī mūsu komanda uzskata, Eiropas Parlamentam šī ideja būtu jāizskata. Šajā darba nodaļā tiks apskatīti vienotās Eiropas Savienības armijas idejas pozitīvās un negatīvās puses.

Eiropas Savienība ir 27 Eiropas valstu ekonomiska un politiska apvienība, tās kopīgais iedzīvotāju skaits sasniedz aptuveni 446 miljonus un ES kopīgais budžets 2025. gadam ir 192 768,6 miljoni EUR. ES lielo iedzīvotāju skaitu un potenciālu, ko nes vairāku valstu apvienība izmanto gan ekonomikā (ES ir viena no lielākajām ekonomikām un vadošais eksportētājs pasaulē), gan dabas aizsardzības un sociālajos jautājumos (tā ir apņēmusies līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisijas vismaz par 55 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeni), taču savu potenciālu aizsardzības jomā ES vēl neizmanto, kā var redzēt pēc *Globalfirepower* 2025. gada militārā reitinga pirmajā desmitniekā iekļuvusi tikai Francija un Itālija. Reitinga pirmajā vietā atrodas ASV, kur iedzīvotāju skaits sasniedz 340 miljonus un 2025. gada budžets ir 895 miljardi. Tas parāda to, ka, ja tiktu izveidota vienota ES armija, Eiropas militārais spēks palielinātos, jo būtu lielāks gan finansējums, gan personāls, nekā šobrīd tas ir atsevišķām dalībvalstīm, līdz ar to kara situācijā ES būtu daudz sarežģītāks mērķis nekā šobrīd.

Tomēr brīdī, kad tiek diskutēts par vienotu ES armiju, svarīgi atcerēties par jau esošām militārajām aliansēm. NATO sastāv no 32 dalībvalstīm un 23 no šīm dalībvalstīm ir daļa no Eiropas Savienības. Ja tiktu veidota kopīga ES armija, aizsardzības budžets ES viennozīmīgi tiktu palielināts, kas būtu neizdevīgi valstīm, kas NATO katru gadu veic 2% iemaksas, lai jau šobrīd rūpētos par savu drošību. Spraiņas diskusijas par NATO stāvokli ir radušās pēc Donalda Trampa stāšanās ASV prezidenta amatā, taču svarīgi atcerēties, ka bez ASV, NATO atrodas valstis ar spēcīgām armijām, kurām nebūtu iespēja pievienoties ES kopīgajā armijā, piemēram Kanāda.

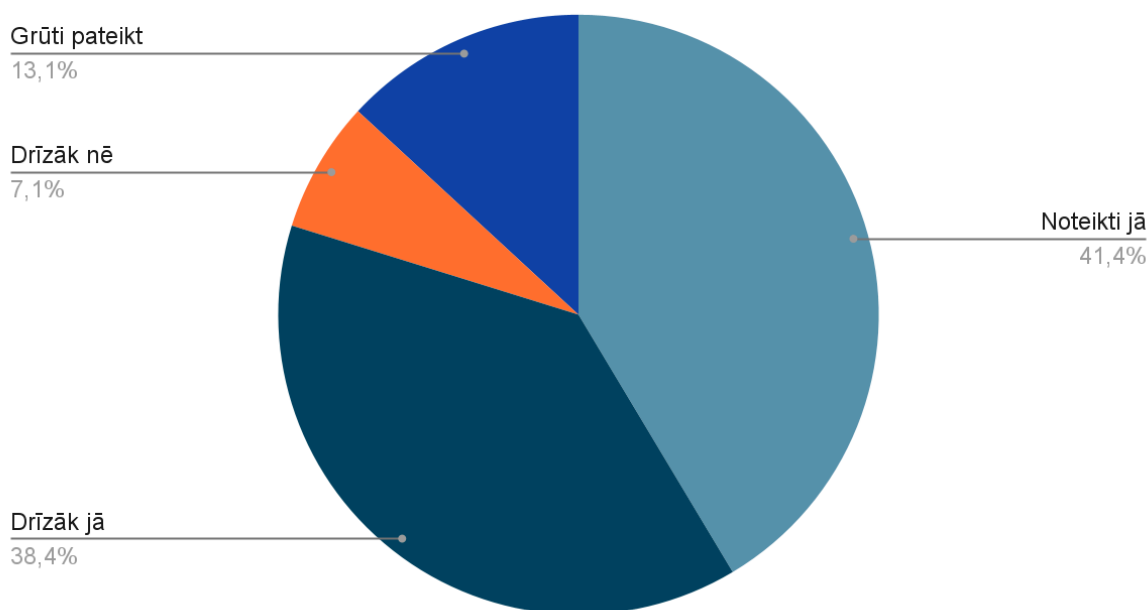
Idejā par kopīgu ES armiju var atrast gan plusus, gan mīnusus, taču ir svarīgi, lai šī ideja taptu izpētīta un izvērtēta, jo Eiropas Parlamenta deputātu svarīgākais uzdevums ir ieklausīties ES iedzīvotājos un kā redzams lielam skaitam no viņiem ir vēlme justies lielākā drošībā. Ir svarīgi atcerēties to, ka tieši Eiropas kontinents pēc abiem kariem tika izpostīts visvairāk. Kopīga ES armija nodrošinātu stabilāku ES drošību, jo Eiropas valstis saistītas ne tikai drošības, bet arī sadzīves un ekonomikas jautājumos, un kopīga armija dalībvalstis satuvinātu vēl tuvāk.

4. SABIEDRĪBAS UN EKSPERTU VIEDOKLIS

Lai pārbaudītu idejas saturisko vērtību un piekritību sabiedrībā, tika apkopots medijos un publikācijās izteiktais dažādu ekspertu viedoklis par vienotas ES armijas izveidi, kā arī tika ievāktas 99 respondentu atbildes par jautājumu “Vai uzskatāt, ka būtu jāveido vienota ES armija”.

Veicot sabiedrības viedokļa noskaidrošanu, tika izveidota *Google Forms* anketa ar vienu pavisam vienkāršu jautājumu “Vai uzskatāt, ka būtu jāveido vienota ES armija”. Respondentiem tika piedāvāti pieci atbilžu varianti “Noteikti jā”, “Drīzāk jā”, “Drīzāk nē”, “Noteikti nē”, “Grūti pateikt”. Tika iegūtas 99 respondentu atbildes.

Vai uzskatāt, ka būtu jāveido vienota ES armija?

1.att. Respondentu atbildes uz jautājumu “Vai uzskatāt, ka būtu jāveido vienota ES armija”.

Apkopojot datus redzams, ka lielākā daļa aptaujāto sniedz atbildi par labu vienotas ES armijas izveidei (saskaitot respondentus, kas snieguši atbildi “Drīzāk jā” un “Noteikti jā”). Neviena respondents nav norādījis atbildi “Noteikti nē”. Savukārt 13,1% aptaujāto nav noteikta viedokļa šajā jautājumā. No šiem datiem tieši varam secināt, ka lielākā daļa aptaujāto respondentu atbalstītu vienotas ES armijas izveidi, par ko liecina gan liels apstiprinošo atbilžu skaits, gan pilnībā noraidošās atbildes neesamība. Tomēr, šī aptauja sniedz tikai pavisam nelielu ieskatu, jo to nevar atzīt par visu sabiedrību reprezentējošu aptauju ņemot vērā nelielo respondentu skaitu, kā arī izvēlēto auditoriju (skolas kopienai piederīgos cilvēkus). Neskatoties uz lielāku atbalstu sabiedrībā, ekspertiem ir cits viedoklis.

Aizsardzības ministrs Andris Sprūds (“Progresīvie”) apšaubā nepieciešamību veidot vienotu Eiropas Savienības armiju. Intervijā Latvijas Televīzijas raidījumā "Rīta panorāma" viņš atgādināja, ka Latvijas pozīcija ir, ka NATO ir neaizvietoājama, NATO ir tā organizācija, kas sevī iesaista valstis, kas nav ES.

2025. gadā Latvijas aizsardzības budžets sasniedzis 1,56 miljardus eiro jeb 3,45% no IKP. Lielākā daļa līdzekļu tiek novirzīta Nacionālo bruņoto spēku attīstībai un stiprināšanai, kas liecina par prioritāti nacionālās aizsardzības spēju stiprināšanā, nevis vienotas ES armijas veidošanā.

Līdzīgu noraidošu attieksmi vienotas ES armijas izveidei pāuda arī bijusī Aizsardzības ministre Ināra Mūrniece (“Nacionālā apvienība”). Viņa uzsver, ka ES aizsardzības politika nedrīkst dublēt NATO funkcijas. Viņa norāda, ka ES jābūt papildinošai, nevis konkurējošai ar NATO, un ka ir svarīgi saglabāt elastību aizsardzības spēju veidošanā un izmantošanā.

Redzams, ka vienota ES armijas izveide nav pavisam jauns temats un ka publiskajā telpā un ekspertu aprindās par to diskusijas norisinās jau kādu laiku. Ir grūti izvērtēt vai ES armija ir jāveido vai nē, jo eksperti uzsver to, ka NATO nevar būt aizstājams un nav nepieciešams veidot konkurenci tai. Drīzāk militārie spēki būtu jāstiprina nevis jāveido jauni. Sabiedrības daļa saka, ka vajag veidot ES armiju, bet netrūkst arī tādu, kuriem viedokļa nav un tādi, kuri uzskata, ka drīzāk nav nepieciešams.

Apskatot sabiedrības un ekspertu viedokli varam secināt, ka eksperti ir skeptiski noskaņoti pret ES armijas izveidi, uzskatot, ka tas dublētu NATO uzdevumus, savukārt sabiedrībā atbalsts vienotai ES armijai varētu būt augstāks, kas saistīts ar nedrošības sajūtu gan kara dēļ, gan ASV īstenotās politikas dēļ. Aptaujas viedoklis reprezentē to, ka iedzīvotāji ir satraukti par savu drošību, kas noteikti būtu jāņem vērā diskutējot un veidojot aizsardzības un drošības politiku gan Latvijā, gan visā Eiropas Savienībā.

SECINĀJUMI

- ES, reaģējot uz globālajiem izaicinājumiem, izvirza skaidras prioritātes, lai stiprinātu demokrātiju, drošību un ekonomisko attīstību gan Eiropas iekšienē, gan pasaulē. Gan Eiropadomes, gan Eiropas Komisijas noteiktās prioritātes apliecina kopēju mērķi – nodrošināt stabilu, konkurētspējīgu un uz vērtībām balstītu Savienību. Pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā īpaša uzmanība tiek pievērsta drošībai, kas ir vitāli svarīga arī Latvijai kā ES ārējās robežas valstij;
- Nav iespējams atrisināt šī brīža aktuālos draudus ar vienu risinājumu, tāpēc ir nepieciešama gan robežu kontroles stiprināšana, gan kibernetikas uzlabošana, ekonomiskās neatkarības veicināšana un inovāciju atbalsts. Kā stratēģisku piedāvājumu drošības stiprināšanai tiek izvirzīta vienotas Eiropas Savienības armijas izveide, kas nodrošinātu kolektīvu aizsardzību, palielinātu solidaritāti starp dalībvalstīm un stiprinātu Savienības spēju patstāvīgi garantēt savu drošību, īpaši mainīgajos globālajos apstākļos;
- Šodienas ģeopolitiskajā realitātē, kad pie ES robežām notiek karš un tradicionālie sabiedrotie vairs nav tik droši, ideja par vienotu ES armiju kļūst arvien aktuālāka. Aptaujas dati liecina, ka liela daļa Eiropas iedzīvotāju atbalsta lielāku ES iesaisti aizsardzībā. Vienotas armijas izveide dotu būtisku militāru priekšrocību, apvienojot finanses, personālu un resursus, taču tas arī radītu izaicinājumus attiecībās ar NATO un prasītu ievērojamus ieguldījumus. Neskatoties uz iespējamām grūtībām, rūpīga šīs idejas izvērtēšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu Eiropas ilgtermiņa drošību un stiprinātu solidaritāti starp dalībvalstīm;
- Veicot sabiedrības aptauju un analizējot ekspertu viedokļus, redzams, ka, lai gan iedzīvotāju vidū ir augsts atbalsts vienotas Eiropas Savienības armijas idejai, aizsardzības nozares profesionāļi pret šo ieceri izturas piesardzīgi. Sabiedrības viedoklis atspoguļo vēlmi pēc lielākas drošības apstākļos, kad pasaules drošības vide kļuvusi nestabilāka, taču eksperti brīdina par riskiem, kas saistīti ar NATO lomas vājināšanu un aizsardzības resursu šķelšanu. Šī pretruna norāda uz nepieciešamību rūpīgi izvērtēt visus iespējamus ieguvumus un riskus, ja tiek apsvērta vienotas ES armijas izveide;
- Ņemot vērā visus iepriekš minētos aspektus, uzskatām, ka būtu vērts un nepieciešams organizēt diskusiju ar Eiropas Parlamenta deputātiem, sabiedrības pārstāvjiem un aizsardzības nozares profesionāļiem, par vienotas Eiropas Savienības armijas izveidi.

IZMANTOTIE AVOTI

1. Aizsardzības ministrija. (2024). *Saeima pieņem Latvijas aizsardzības 2025. gada budžetu vairāk nekā 1,559 miljardu eiro apmērā*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://www.mod.gov.lv/lv/zinas/saeima-pienem-latvijas-aizsardzibas-2025-gada-budzetu-vairak-neka-1559-miljardu-eiro-apmera> [Skatīts: 26.04.2025.].
2. Diena. (2024). *Braže: Latvijas ārpolitikas virsmērķis 2025. gadā paliks drošības un starptautiskās kārtības stiprināšana*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://m.diena.lv/raksts/viedokli/latvija/braze-latvijas-arpolitikas-virsmerkis-2025.gada-paliks-drosibas-un-starptautiskas-kartibas-stiprinasana-14328726> [Skatīts: 26.04.2025.].
3. Eiropadome. (n.d.). *Stratēģiskā programma 2024. - 2029. gadam*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://www.consilium.europa.eu/lv/european-council/strategic-agenda-2024-2029/> [Skatīts: 21.04.2025.].
4. Eiropas Komisija. (n.d.). *Komisijas prioritātes*. [Tiešsaistē]. Pieejams: https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029_lv [Skatīts: 21.04.2025.].
5. Eiropas Parlaments. (2025). *Aptauja: Eiropas iedzīvotāji vēlas, lai ES viņus aizsargā un rīkojas vienoti*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/press-room/20250317IPR27385/aptauja-eiropas-iedzivotaji-velas-lai-es-vinus-aizsarga-un-rikojas-vienoti> [Skatīts: 22.04.2025.].
6. Eiropas Parlaments Youth Hub. (n.d.). *Par programmu Eiropas Parlamenta Vēstnieku skola*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://youth.europarl.europa.eu/lv/more-information/ambassador-school/about-epas.html> [Skatīts: 20.04.2025.].
7. Globalfirepower. (2025). *2025 Military Strength Ranking*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php> [Skatīts: 23.04.2025.].
8. Latvijas Sabiedriskais medijs. (2024). *Latvijas aizsardzības ministrs apšaubā vajadzību veidot kopīgu Eiropas Savienības armiju*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/12.01.2024-latvijas-aizsardzibas-ministrs-apsaubu-vajadzibu-veidot-kopigu-eiropas-savienibas-armiju.a538676/> [Skatīts: 26.04.2025.].

9. Nacionālā enciklopēdija. (2025). *Eiropas Savienība*. [Tiešsaistē]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/122147-Eiropas-Savien%C4%ABba> [Skatīts: 22.04.2025.].